

totus populus gentilis. Et sic egyptus et sodomia et gomorra ponit per toto populo maligno...

Decima et undecima clavis.

Secunda clavis. Tropo et grammaticalibus figuris. Ad cuius evidentiam et ad advertendum quod hodie...

ceteras figuras frequenter allegoria: quoniam vni ad litteram et ad aliud intelligit. Et sic tota scriptura veteris...

Prologus in psalterium

Et per huiusmodi probat populum iudaicum post ipsum esse filium carnis...

gurarum: aut a signo ad signatum: et parabola veteris...

Quartus tractatus.

Quantum ad quartum tractatum est primo notandum quod versus...

Nota

De

undam promissionem. sic fatat vocavit saram id est risum. eo q in ysaac facta e repositio de xpo futuro qui debebat afferre risum z gaudium uniuerso mundo. Gene. xvij. q idco q in ysaac facta esse de christo repositio: eius filij q ysaac descendentes dicit sunt filij repositiois. Leteri autem dicit sunt filij carnis. rursus Gene. xxx. q facta est repositio in iacob. z no leia. Ideo filij iacob dicitur sunt filij repositiois. Et filij esau filij carnis. z sic rati filij ysaac q filij esau q dixerunt z amiserunt nomen filiationis abiae in scriptura qd fuit figuratiu primo i ysaac q fuit electus de domo abiae cu agar ancilla matre sua. secundo in esau que iacob expulit primo de vetre rebecca tenes platas eius. Per hoc fuit figuratum q filij pmissionis ipsius abiae z iacob debebat esse iudeos filios carnis de domo z ecclesia xpi i adueru suo z illis reprobatiz z electiz: filij pmissionis q sunt xpiani debebat succedere z possidere hereditate pmissas ipsi abiae z iacob. hoc ergo pvidens rebecca in ipso vultu illi iacob id est iupplicatoe z iucatoe. Propter duo ergo ysaac z esau cu filijs suis amiserunt filiatione abiae. Primo quia fuerunt de domo electi. scdo q no fuerunt religionis abiae de cultu vniuerso: immo declinarunt ad idola. Et infantum ysaac z esau filius abiae: in quatuor mactit in domo z securus est religionis patris. Et sic de cetero de iacob respectu esau. Et dem ergo rone iudei moderni amiserunt filiatione abiae z iacob: q electi. sunt ab ecclesia: z non fecerunt religionis abiae: nec iacob: q no receperunt nec coluerunt xpm illis. pmissum z expectatum: sic xpiani manent veri filij abiae z iacob

fm repositioem. pmo q electi iudeos de domo z vtre ecclesie. scdo q imitati sunt abiaa z iacob recipiendo ipsum xpm illis pmissus z expectatus. Tertio q sunt bndicti et regenerati in xpo qui est semen abiae. iudei autem q no sunt bndicti nec regenerati in xpo: ideo falso dicuntur filij z semen abiae. Item rursum q esau veditit primogenituram ipsi iacob p cibo carnali: ideo non meruit habere hereditatem: immo iacob successit in hereditate z nomine filiationis. Per quod fuit figuratum q nos debebamus succedere iudeis in bonis spiritualibus: quia nobis primogenituram vendidit pro bonis temporalibus quando christum contempserunt: sic perdidit nomen filiationis simul cum primogenitura. Et sic per hoc q iacob surrepuit benedictionem dum esau iur ad vendidit cibos: fuit figuratiu qualiter nos debebamus surripere benedictionem redemptionis a beatitudine: dum iudei vadit post bona temporalia continentem bona spiritualia christi et ecclesie. Et sic ecclesia successit in hereditate z benedictione: z sinago ga repudiata sequente bona temporalia z cibos ceremoniarum. Et quo ps q ecclesia xpi vere di iacob: q iupplicatuit et electi synago gam de ventre z surrepuit benedictione: sic sup plantauit eam. Et sic manifeste ps etiam q iacob non est nomen nature: sed nomen gratie et dono dei. Et ideo filij carnis ipsius iacob non merentur

dici filij eius in scriptura siquid scriptura no sequitur carnem: sed gratia z spm: sic nos sumus veri filij eius. Et sic rursum q iacob redies de mesopotamia luctat: e cu angelo nec voluit ipm dimittere vsqz quo bndixit ipm: sic angelus vocauit ipm iacob israel: z Gene. xxxij. Et innotant septem mysteria. Primo q iacob transiit vadus iacob. Scdo vidit eum in forma viri. Tertio luctatus est cum deo z tenuit ipsum fortiter. Quarto emarcuit neruus eius semotis sinistri et mansit claudus pede sinistro. Quinto fuit benedictus et electus a deo. Sexto mutauit deus sibi nomen iacob in israel. Septimo vocatum est nomen iacob phanuel id est facies deo: q in eo vidit dominum facie ad faciem z salua facta est aia eius: per que quidem septem mysteria figuratiua pvidit iacob in spu alta septem mysteria futura de xpo z ecclesia. Nam per primum pvidit qualiter nemo poterat peruenire nec intrare in ecclesiam xpi nisi transiret vadum baptismali. per sacramentum baptismi. Per secundum autem pvidit qualiter filius dei erat incarnandus et debebat appere mudo in forma hiana. Per tertium vero pvidit q figurabat qualis filij iacob baptizati debebant recipere xpm z tenere ipsum fortiter per fidem. Per quartum vero pvidit in figura qualiter filij iacob erant diuidendi in duas partes quarum vna debebat manere clauda deniando z claudicando a veritate legis non recipiendo xpm in lege pmissum: altera autem debebat manere recta xpm et veritatem legis recipiendo. Per quintum autem pvidit qualiter ille populus qui xpm erat accepturus: debebat ab eo benedici per ecclesiastica sacramenta: et dirigi per legem euangelicam. Per sextum vero pvidit qualiter oes qui in xpo erant regenerandi et benedicti z dirigendi: debebant vocari nomine israel. Per septimum tandem pvidit in figura qualiter in sola ecclesia xpi erat deus videndus facie ad facies per fidem: z maxime in sacramento eucharistie: in sola ecclesia erant fideles saluandi per hoc qd dixit: vidi dominum facie ad faciem z salua facta est anima mea. Et supradictis patet q iacob non dicitur esse israel fm carnem z naturam carnalem. sed secundum spiritum z regenerationem z benedictionem spiritualem: ideo filij iacob quoniam receperunt benedictionem z baptismum z regenerationem xpi: non sunt israel nec filij secundum spiritum sed secundum carnem tantum: z non secundum fidem: rone autem no dicitur veri filij israel z abia: qd propter fidem vtiqz fortius: est rale nome z facta est sibi repositio de christo futuro: z de hereditate eiusdem. Et sic patet q iacob z ihera et semen abiae non sunt nomina nature nec carnis sed gratie et pmissionis: ideo conueniunt soli ecclesie xpi. Et sic patet quomodo populus xpianus est verus israel: eo q habet supra dictas septem conditiones. Nam israel interpretatur veri vides deum facie ad faciem: vt legitur ibidem. et etiam israel interpretatur princeps fortis cum deo vel directus

Ho. s. lucta iacob est an gelo.

Ho. s. pps filij iacob dicitur.

a deo vel benedictus a deo. Et sic cum pplus xpianus videt deum per fidem z receperit christum z tenerit eum fortiter: est benedictus z cōsotatus p ecclesiastica sacramenta z directus per legē euangelicā. ideo vere di israel. Et per cōsequēs pps iudaeus falso di israel: cum nullā supra dictā conditionē habeat. immo totū oppositū fecit: q no solū no receperit xpm. sed z ipsum crucifixū z sic non videt deū. immo manet cecus z maledictus. Nec est potest dicit iacob. sed esau. pmo q electus est ab vtero ecclesie. scdo q vendidit primogeniturā nobis. tertio q amisit benedictionē sanctoī. Et qui dicitur dicit iacob z israel dicens. Ab oriente ad ducā semen tuum z ab aquilone congregabo. dicitur aquiloni da. z austro non prohibere. affer filios meos de longinquo z filias meas ab extremis terre. z omnes qui inuocant nomen meum z gloriam meam formauit cum z creauit z fecit eum educe foras populam tuam. omnes gentes congregat e sunt simul z collece sunt tribus. Item. xlij. Noli time re seruo iacob z rectissime israel quem elegit effundam aquam super sidentem z flumina super aridam. Et ille dicit domine ego sum. z ille vocabitur noie iacob z hic scribet manu sua domino et in nomine israel assumilabitur. Item ibidem. lxx. Dimittetis nomen vestrum hereditatem z vocabo seruos meos noie alio. Et supra dictis patet q populus iudaeus debebat amittere nomē iacob z israel. z manere cecus. z pplus gentilis debebat succedere in noie z hereditate z vocari noie iacob z israel z manu z ore z scripto piteri deū z messiam in lege pmissum. Et quibus patet quod ecclesia xpi z populus xpianus est verus iacob z verus israel z veri semen abiae: sicut probat apostolus p epistolā ad roma. Item populus xpianus dicitur cinitas dei in qua est cōcōs fidelium multitudo cōsensu vnica legis euangelice z vni fidei z cōcharitatis societas. Item dicit ecclesia in quā dicitur est congregatio fidelium: Item dicitur corp⁹ mysticum in quā tum iungitur vni capiti xpo per fidē z cōcharitatem. Item dicitur vnus homo mysticus in quantum peregrinatur ab adā vsqz ad xpm i pmo z i scdo adueru. Itē dicit vicia domini. q ab adā vsqz ad vltimum electū quo sanctos germinauit tot palmites portatit fm gregorium. Et etiam qd xps effudit ex ea vinum sacramētoum in suo aduentu. Et supra dictis patet qd vbiqz i scriptura z maxime in psalmis scribitur z ponitur iacob. aut israel. aut semen abiae. aut ciuitas dei. aut domus dei. aut iherusalem. aut syon. aut vinea domini. semper intelligitur ecclesia fidelis christi. quia omnia illa nomina posita sunt in veteri testamen-

to. in figura xpi z ecclesie sue populi dei. quia omnia figurabant z significabant istam presentem ecclesiam cā est quare tota ecclesia xpi di israel z iacob sine filij israel est. Nā oēs nos descendim⁹ ab apostolis per generationem spirituales z sic sumus filij apostolorū fm spiritu sed illi sunt filij iacob sine israel fm carnem z spiritus. ideo nos dicitur israel z iacob sine filij israel z semen abiae fm spiritu. Unde sicut ille populus fuit continuatus a iacob vsqz ad apostolos per generationem carnalem. ita populus xpianus z ecclesia fidelium continuabitur a christo z apostolis vsqz ad iudicium per generationem spiritualem.

In tertio capitulo exponuntur nomina localia ipsius dei z populi eius. Ad cultus in intellectu est notandum q quing sunt nomina locorum que maxime in psalmis frequentantur in quibus deus dicitur habitare. scilicet archa domini. tabernaculum domini. templum domini. mons domini. et celum. Et unde archa est quā dominus precepit fieri per moysen in monte sinay et lignis sethim. vtrqz. erod. xxxvj. z xxxvij. In qua considerant quatuor scilicet materia ex qua facta erat. quia ex lignis sethim. scilicet cypressi impureta tribulis. Secundo ibi erant repositae due tabule diuine legis. Tertio virga aaron. Quarto vinea ipsius māne vt ait apostolus ad hebreos. It. In quibus quarto figurabatur persona christi qui est vnus et homo rex et sacerdos. Nam per lignum sethim notatur humanitas. Per manna diuinitas. per legem vero regnum. per virgam autem sacerdotium figurabatur. Et ideo archa domini per potius verificabatur de ipsa humanitate z persona xpi. qd de ceteris eo quod in ea habitat verbum per vnionem personalem. Secundo archa domini verificatur de sacramento eucharistie in quo xps habitat z cōtinetur realiter z sacramentaliter z fit vnus sacra mentus ex xpo z accidentibus sacramentalibus. Tertio verificatur de beata virgine. in cuius vtero virginali christus. in mensibus habitauit. Quarto verificatur de tota ecclesia fidelium in qua ipse habitat per mysticam vnionem quam vni vni z de sponsalitate indissolubilitate per fides quā ex lapidibus vituis fabricauit. Quinto verificatur de qualibet anima iusti quam deus inhabitat per gratiaz Serto verificatur de qualibet ecclesia materiali qua deus habitat per spiritualem dedicationem eo q ecclesie fabricata z dedicatur ad ministranda ecclesiastica sacramenta z diuina officia celebranda. Septimo archa domini verificatur de celo empyreo in quo deus habitat per gloriam. Et quibus patet qd archa analogice dicitur de istis tabernaculis ppter vnionem. Et ideo archa domini p ptili dicitur verificatur z humanitate assumpta quia certe z temcrius habitat in humanitate assumpta q in cele. plum. ris. qd perfect⁹ vnitur ei. z ideo magis beatificat illā q cetera tabernacula. z sic archa dñi p ordine verificatur de ceteris. Et sic per eandē rationē

Ho. s. loca lia dei

De at chad mini.

c ij

do eius fructum. iuxta preceptum domini fuisse preferuatus ab omni infirmitate et morte z in fepore suo collegisset z adeptus fuisse immortalitate z post magni tepus trahar esset in vita melio...

Lex dicit vinea

Dicit leges

nomina in sacra scriptura ponit. semp est intelligenda lex diuina. q temp edistiguita hz suas etates vt dicit et tractat. iij. regula. vñ. veritate de vno quoqz istoz clarior dicitur in suis locis. B.

In quinto capitulo memorantur qz exponunt nota dyaboli z ppi est magis frequentata i sacra scriptura. vñ diabolus dicit qz diuilius qz ab initio i veritate no fuit. hz a deo dicebat. rñ cut ipse fuit diuilius ita fuit etia diuilius. qz hoies a deo p pctis separauit. z continue inter hoies z iana seminauit. Adat. xliij. z a veritate diuine legis nos separe conat. Scdo dicit sathanas. i. cotrari z aduersari. qz ab initio nobis a duerfat z inimicatur. z omni vitati resistit. Itē dicit peccator qz ab initio peccat z meret. Joh. vi. Itē dicit exterminator. Apoc. ii. qz homine extra terminos diuine vltiois z beatitudinis eiecit. z continue conatur extrahere Itē dicitur moies. Apoc. vi. qz hominem in moies deiecit z actor moies ipse fuit z sic hec sunt nomina dyaboli magis frequentata. dicitur etiam be lial z leuitam. nas belial interpretat ascēsus. siue superbia. z leuitam terribilis z vastas. Sed nota populū dyaboli sunt sodomie egyptus in epistola iacobi. eo qz tales sunt obcecati i tenebris peccato rñ. Itē dicitur babilus. quia confusio. Apoc. xxi. Quia inter membra dyaboli nō est. i. i. d. i. h. h. o. r. z confusio cō omnes seruauit vñ hz z malis cupiditatibus. z sic in eis non ratio sed sensualitas dominatur. Et ideo per talia nomina in scriptura cōmuniter per vnum hinc membra dyaboli aut heretici z infideles z mali intelliguntur. L.

De not b dia bolli.

Tractatus quintus.

In quinto tractatu expo nunt generaliter z explicant titulu psalmodium. Ad cuius intellectū est notandū qz titulus in psalmis est cō sacramento occulto aliquid signifi cans prescriptio. vnde per hoc quo d dicitur prescriptio denotatur qz in tali titulo des cribuntur aliqui termini siue qz talis sit per als quos terminos. p hoc aut qd dicit aliqd notificas. denotat qz illi termini ponit ad aliqd notificandū. p hoc aut qd a dicit cō aliquo sacramento denota tur qz illi termini includūt aliqd sacramentū vñ hoc ecclesia. Itē fm alios titulos in psalmis e quorū dā terminoz sacramentū psalmi cōtinentis annota tio. que quidē descriptio idē significat. cuz superio ri. Et ideo est notandū qz lex pnotantur in titulis psalmodij nā talis titulus aut notificat nomē psalmi: aut personaz aliquam: aut materiam psalmi: aut modū cantandi: aut instrumentuz cuz quo cantabatur illi psalmi. aut tepus in quo can tabatur. Nota aut psalmodium sunt octo. scilz ps. cantici. h. ymnus. antellectus siue eruditio. oratio alleluia. ps. cantici. canticum psalmi. Psalmus dicitur quali sermo laudatorius. Et sic omnes gene raliter dicuntur psalmi. Cantici dicitur iniquituz cantabatur voce humana hymnus autē dicitur

De titulo i psal

In quatuor dicit laudē dei cū letitia. Alleluia dicit in quatuor continet laudes dei simpliciter. Unde dicit Babi abenazara in prologo hmoi qz hec est dif ferentia inter hymnum z alleluia: quia hymnus dicit simpliciter laudē: h alleluia dicit laudē simul cū deo. Nā alleluia idē est qz laudate: sed ya idem est qd deus: idē est laudate deū. Et sic alleluia iclu dit simul deum cū laude. Sz ista sunt satis frivola quia hoc idē dicit hymn: nisi qz addit letitia. Sz alleluia dicitur inquantum in illo psalmo narratur beneficia dei. Intellectus vero siue eruditio dicit inquantum iste psalmus continet aliquid myste rium profundū a spiritus sancto propheticē reuelatum. Oratio dicitur inquantum in illo psalmo fit aliqua petitio. Canticum vero psalmi dicitur inqz tum iste psalmus cantabatur simul cum instrumē to musico. Sed erat ista differentia. Nam quando perchous cantoum incipiebat primum versum psalmi in mi z instrumentum sonabatur per quem tunc titulu dicebatur canticum psalmi. Sed quādo instrumē to primum incipiebat psalmum: chous sequebatur secū dum versum. tunc dicebatur psalmus cantici. Et sic patet qz ista octo sunt nomina psalmodium in titulis pnotata z non plura. Secūdo pnotatur quādoqz in titulis aliqua persona. Sed illa psona potest esse triplex. Nā quādoqz pnotatur z pscr ibitur persona actoris ipsius psalmi: vt quando dicit psalmi dauid. Quādoqz autē psona caroris vt cum dicit ipsi asaph siue filij choie. Quādoqz vero persona de qua est psalmus: vt cum dicitur in salomone vel deo psalmo. Iij. Tertio in titulo quā doqz pnotat materia de qua est psalmus siue ex qua est psalmus: vt cū dicit. cū dauid fugeret a face abalon. Quarto pnotatur quādoqz in titulo modus cantandi. vt cū dicit in fine siue ad victo riā siue sup octauā: qz tunc vnus chous conabat supare alij in eleuatiōe vocis. Sed hoc nō fiebat sine sacramento vt patebit suis locis. Quinto qñqz in titulo pnotat instrumentum cū quo psalmus cantabatur: vt cū dicitur in organo dauid. Sexto quādoqz in titulo pnotat z notificatur tempus in quo psalmus cantabatur: vt cū dicitur pio torcularibz siue prima z quarta sabbati. Sed omnia ista non fiebant sine sacramento vt patebit: z dicit Babi abenazara qz quando in titulis ponitur a victo riam siue in fine aut canticum: semper pnotabat ali quod futurum. Item dicit cambi in prologo ho vti riam siue in fine siue in organo loquentur de mes sia z semper denotat aliquod mysterium profundum. Item dicit secūdo qz dauid fecit omnes psal mos qui sunt sine titulo. Itē dicit tertio qz dauid non solum fecit psalmos in persona sui sed etiam in persona aliorum: scilicet in persona adam harri son. i. primi hominis z in psona moysi. Unde quā do dicitur oratio moysi viri dei non ponit ibi moy ses qz fecerit ps. iij. sed qz fecit dauid psalmum illū in persona ipsius moysi in quantum intro dicit ip sam ad loquendum. Et sic est dīcēdū de psalmo. xxiij. qui intitulat in salomone. Et sic dicimus nos

qz multi psalmi sunt facti in persona illius qui in tro ducitur ad loquendum sicut in psalmo. iij. z. xv. z. xx. z multi facti sunt in persona ecclesie siue cor poris mystici vt est ps. v. Et multi facti in per sona ipsius a deo cum sua posteritate fidelium vt est psalmus. vi. z. xij. Et ideo debet diligenter aduer tere lector que persona introducit ad loquendū in quolibet psalmo z cuius est vox siue locutio. qz aliter nō potest haberi vera itelligētia psalmi. Et etiā pter psonā actoris psalmi est pnotatā z val de consideranda psona intro ducta ad loquēdū in psalmo sicut in comedys z tragedys pnotant z cō siderantur persone intro ducte. qz nullū loquit au ctor. Ex quo pty qz oēs pticula i titulis posite sunt valde notande: qz nulla ponitur sine magno sacra mento. Nā vbiqz ponit in fine pnotatur qz ille psalmus dirigat nos in rēpm qui est finis legis. Et sic dauid per illū psalmū dirigebat ilium populū in christum messiam futurū. quia in illo psalmo lo quebatur propheta de christo futuro quē ille po pulus tanqz si nem illum legis expectabat in quez fendeat z peregrinabatur. Bz sicut etiam Ho. 8. attendenda et consideranda instrumenta musica instru lia que nominantur in titulis et in psalmis qz sunt mētis septem. scilicet psalterium. Lyra. Tympanū. musi cehous. Organum. Lymbalum. Tuba. Quomū calibz quodlibet non ponitur sine sacramento: immo si p gnificabat aliquid mysterium futurum de christo z ecclesia. Nam psalterium est instrumentum musi cale quadrangulare figure altera parte longiorē habens decem choros principales. Per quo si gnificabatur mystice lex euangēlica que primo est quadrangularis: quia per quatuor euangēlistas fuit scripta z testificata. Quomū duo sunt maio res z de visu scilicet Johannes et marcus. et duo minores de auditu. scz Lucas z marcus. C Item secūdo qz lex euangēlica habet decem cho ras: scilicet que continet in se decē euangēlica mys teria scilicet primo mysterium trinitatis. Secūdo mysterij incarnationis z natiuitatis. Tertio mys terium predicationis. Quarto mysterium mira cu lorū operationis. Quinto mysterium moies et passionis: Sexto resurrectionis Septimo ascē sionis. Octauo spiritus sancti missionis. Nono genti lium vocationis z torus ecclesie congregationis Decimo future glorificationis. Hē sunt decē cho res psalterij euangēlici. Et hoc dicitur psalterium dechacoium figuratum per illud psalterium ma teriale cum quo cantabatur psalmi legis veteris Item lex euangēlica dicitur etiam moraliter psal terium dechacoium in quantum continet decem precepta moralia. Et sic in hac ecclesia militāti cō tinue cantamus psalterium morale per obseruan tiam decem preceptorum. Sancti vero in celo can tant psalterium anagogicum decem fructuum es gaudiorum glorie et felicitatis. Item cybara que de cy est triangulāris figure. Pmo significabat myste rium trinitatis scilicet tres psonas diuinas in vna substantia et essentia. Secūdo significabat nam ecclesiam septem triplici nutu. scilicet si dei spei z

charitatis. Nam in tota lege euangelica nihil precl- pium nisi quid credendum, quid agendum, quid pe- randum. Item significabat anagogice status future beatitudinis que consistit in visione z tentione et fruitione. Unde viginti quatuor choride ipsius cy- chare triangularis significabant vigintiquatuor le- niores caritates. Scilicet. Sanctus. Scilicet. in cospe- ctu agni. Item tertio tympanum significabat mys- terium passionis ipsi specialiter: quia fuit percussus. Item quarto per organum psalter significabatur mys- terium resurrectionis. Item quinto per choro signifi- cabatur mysterium glorificationis. Sexto per tu- bam significabatur mysterium ascensionis. Septi- mo per cymbalum significabatur mysterium voca- tionis gentium z congregationis in vnam eccle- siam. Ideo quando dauid ait quod sacerdotes in tem- plo cantabant psalmos cum psalterio decem cho- rorum nihil intelligebat nisi vocare christum vt ve- niret in carnem ad implenda illa decem mysteria eu- angelica. Et sic est videndum de ceteris instrum- entis aut ta cantamus psalterium euangelicum agendo gra- tias p beneficis illis ita accipiunt. Et quibus p qm ponitur in psalmis z memorantur talia musicalia instra non debemus sistere in litera materiali: sed transire ad sensum spiritalem z ad mysteria euangelica q significabant illa materialia instrumenta. Item quibus in psalmis sive in titulo allicuius psalmi ponit aliquo d tempus in quo cantabatur puta pio tor- tularibus aut pio dedicatione templi: tunc debe- mus recurrere ad mysteria illarum festiuitatum pu- ta quid significabant futurum in nouo testamto.

No. 8
dia-
psal-
mate.

Et sic sunt exponendi rituales etiam psalmi illius tituli purtius patebit in suis locis. Et Al- tertius est tertio notandum q in psalterio. lxx. inter- pretum pter titulos communes reperitur quida particulae rituli scripti in rubeo qui dicunt dia- psalmata z hoc sub numero. vii. Et hoc in medio quoad psalmos z qm in principio: de quo dia- psalmate nulla est certitudo apud hebreos immo inter se multipliciter discordant. Nam quidam di- cunt q est mutatio metri. quidam autem q est comu- tatio sive pausatio cantus. quidam vero q est mu- tatio sine. Sed hoc non placet beato Hieronymo in epistola ad marcellam. Sed dicit q vbi greci hnt diapalsma literis rubris. hebrei habent sela quod significat semper. Et sic aquila vbiunq reperit se- la sic scripsum ipse tradidit semper. lxx. vero est si- machus z theodotion tradiderunt diapalsma. Sz beatus Hieronymus sequens aquilam transiit semper in latinum in sua traductione. Sed in veritate nullam videtur importare rationem. Nam quasi in infinitis versibus psalmorum reperit hoc aduerbium semper: vbi no scribitur diapalsma tali modo lris ru- beis. q. folii reperitur. vii. diapalsmata sic in ru- beo scripta in medio psalorum. Et qm bis aut ter in eodem psalmo. Et ideo Augusti. aliter dicit vnde dicit q sicut symphalma dicitur continuatio psal- mi apud grecos: ita diapalsma dicitur diuisio psalmi sive manifeste sine. Nam manifeste videtur q vbi ponitur diapalsma est distinctio seu mutatio senten-

tie in eodem psalmo. Et sic cassiodorus sequendo sententiam augustini: vbiunq reperit diapalsma temp fecit diuisionem in litera sui cometi z in sen- tentia. Sed h hoc fit bene z vere dicitur: q diapals- ma realiter significat diuisionem psalmi. Tamen ad huc positio augustinus no enacuat tota cam vnius mysterii quare hoc nomen diapalsma preponatur sive interponatur literis rubris sive alterius colo- ris. Et ideo est aduertendum q si bene inspe- rimus titulos psalmorum potius p maior parte de- notat modum cantandi q materia. Nam dauid qui or- dinauit diuinum cultum in tabernaculo z distribuit psalmos in ppsis festiuitatibus: z sic intitulauit eos: sicut ecclesia nunc intulit hymnos appropia- tos singulis festiuitatibus: z precepit dauid vt ca- tarent illi psalmi cum ceteris instrumentis signifi- cantibus mysteria octena in illis psalmis. Et sic in titulo psalmi memorabat instra determinata cum quibus psalmi cantabatur. Et etia explicabat mo- dum cantandi vt supra dictum est: vni quilibet cho- rus sciret in vices suas quem psalmum deberet ca- tare in qualibet festiuitate z per quem modum: ta- lis modus qm explicatur in titulo. Et sic dicitur int- tulauit psalmos sicut Terentius intitulauit suas co- medias: explicando modum cantandi z sponas z instru- menta cu quibus cantabatur. Cum dicitur acta ludo megalensibus duabus tibis zc. Item dauid qm dicitur psalmi quem cantabar chorus in sua festiuitate z accipiebatur particula psalmi abscissam alteri festiuitati comodata z appropia- ta qua vocabatur diapalsma. Et ceteros in medio psalmi vbi fiebat talis diuisio scribebant diapals- ma in rubeo vt cognosceret diuisio z distinctio il- lius particule. Et sic reperitur. lxx. diapalsmata. id est diuisiones in toto psalterio sicut ritus cantandi qui fiebat tunc in templo salomons. Quod modum etia nos seruamus in aliquo psalmis q de toto psal- mo accipimus quandoq aliqua particula z cata- mus illa in aliqua hora. Nam de psalmo. xxx. excep- tus ser primos versus. f. Domine spau. Et sic res- lica. h. parte psalmi cantamus primam particula in pletorio. Et sic prima particula p pte di diapals- ma. l. partitio sive diuisio psalmi. Et sic etiam ex- cerpimus z abscindimus duos versus versus de psalmo. xxxix. f. Domine refugium: z dicimus eos cum gloria patri post. Preclara in conspectu domini ad primam z sic illa particula z abscissio psalmi di dia- psalma z sic etia psalmum. cxviii. Beati immacula ti in via qui hz. xxi. octonarios diuisum l. x. par- tes ponendo duos octonarios in qualibet parte z ponimus eos in prima z tertia z quarta z nona ho- ris. Que quide pritiones dicunt diapalsmata. Et sic patet quid est diapalsma. Item per oppositum etiam ecclesia latina facit aliqua symphalma. id est continuationes multorum psalmorum. Nam quado qm dicit duos psalmos sub vno. Gloria patri. v. i. lau- dibus dicimus. Deus deus meus z deus misericordie nostri. sub vno. Gloria patri. Et postea i sine dicitur tres psalmos. scz Laudate dominum de celis. Et Laudate domino. z Laudate deum in scis eius. sub

Nota

vno gloria patri. Et ista talia dicuntur symphalma- ra sive apopsalmata. l. continuationes sive apposi- tiones diuersorum psalmorum. Itaque sicut diapalsma est diuisio sive partitio psalmi. Ita per oppositum symphalma sive apopsalma est continuatio sive appo- sitio psalmorum quado vni psalmi apponit alteri et continuat cum eo. Et sic p qd est aut quid signifi- cat diapalsma: quare lris rubris scribat q signifi- cabat diuisionem seu partitionem psalmi facta in il- la parte psalmi. p qd cas la dicitur. Sz qd dicitur ad b. m. hieronymi vni rate autoutate: q dicit q sela significat temp. Ad hoc respodet q hoc nomen sela in hebreo erat tric equiuocum ad temp z ad par- titionem. Et id. lxx. c. symacho z theodotione reperit vna significacione ceperit. Ad la autem q ignouit hanc equiuocationem vbi vna significacione si- bi notam z huc secutus est beatus Hieronymus. Et Ande est aduertendum q multa fuerunt in primo tepla quanto ad diuinum cultum: q postea fue- runt ignota in scdo tepla vt ait Iosephus: quia in secundo templo no fuit seruatus totaliter idem ritus cantandi psalmos: immo multa fuerunt omis- sa z ignota propter destructionem primi tepli et ciuitatis: q illi magno labore reuocauit esdras sa- cerdotes z cum populum ad cultum diuinum in secun- do tepla: sicut non poterit omnia recuperare que fiebat in primo tepla immo dicit Iosephus q no fo- lum p dicitur in dicitur existere in babilonia cultum diuinum. z oblit fuit ritus colendi dei. Sed etia ob- liti sunt lras z liguu hebrei: z id esdras alios cha- racteres literari reperit quibus resaurati vt scri- ptur legere vt inquit Hieronymus in plogo libri regu. Ad ergo est miru i tudei moderni post destructio- nem scdi tepli a simbus eis electi per totu orbem di- spersi p dicitur oes ritus colendi dei antiquos z lin- guas hebrei z ignorant multas significaciones et equiuocaciones vocabulorum: z id inter eos sunt mul- te contradiciones z discordie in tali expositione scripture veteris testi. Et id nulla fides est eis ad bibeda: et ideo est magis credendum. lxx. interpretibus z ipis Iosepho qui fuerunt multo tempore ante de- structionem scdi tepli qui melius nouerunt ritus co- lendi dei z significaciones vocabulorum hebraico- rum q aquila et thalmodiste quos sequitur beatus Hieronymus in hac parte quia iudei moderni multas significaciones vocabulorum ignorant vt latius dicitur in sequenti tractatu. Et ideo iudei tam nesciunt quid dicat in titulis psalmorum nec in ceteris ritibus antiquis.

Tractatus sextus.

Matru ad sextu tractatum

quia totum testamentum vetus est tractatum ex hebreo in grecum et lati- num z multe z diuerse sunt huiusmo- di interpretationes ex quibus est eli- genda vna ad exponendum librum psalmorum. Ideo tria sunt premitenda et videnda in hoc sexto z ultimo tractatu. Primo vnde habuit

orum lingua hebraica z in quo differat a caldea z ab arabica z syria. Scdo qui fuerit interpretis maio- ris autoritatis. Et q fuit causa diuersitatis eorum Tertio q eorum interpretatio in libro psalmorum ad exponendum nobis sit magis intelligenda. De Quatuor- tum ad primis est notandum sicut dicit almuasar l suo introductorio. q hoc post diluuium descendit a montibus z remeie z venit in caldeam z quia vi- dit terram apta ad scientiam: q est lra in quarto climate. Ideo decreuit in ea manere cu filijs suis z nepotibus: quos docuit astronomia z artes ma- thematicas: z naturales philosophia. Postea cal- dei docuerunt arabes z phenices. Sed arabes do- cuerunt grecos: z greci latinos z sarmathas. Et sic semper manent alique diuersitates in litteris z lin- guis: alique similitudines in fontibus litterarum. Et quibus patet qd in prima etate iam erant littere vt dicit lsaider. Nam eos incepti mutare nomen domi- ni. Gene. iiii. ergo ta habebat lras quibus comen- dabat medice orones quos conscribebat. Et sic hinc nurrirus in prima etate iam scuit litteras. que lre- tere z lingua dicebantur naturalis lra. q in lege na- ture fuerunt tradite quas litteras z postquam hoc docuit filios z nepotes in scda etate post diluuium. Et sic illa lingua naturalis cum litteris durauit vsq ad heber et falcch. In cuius tempore facta est confusio z diuisio linguarum in babilonia. Unde dicit Augustinus. xvi. de ciui. capitu. xi. quod illa lingua naturalis mansit in heber z in filijs suis. Ideo dicitur hebrei ad heber. Sed heber dicitur quod illa lingua naturalis totaliter fuit extincta in illa confusione babilonie. Sed in veritate hoc no est necesse quod illa lingua naturalis totaliter extingueret. sed sufficit quod fuerit facta confusio z mutatio ex illa lingua in multas alias per muta- tionem altituarum litterarum in principio dictionis aut in fine. Et mansit aliquid similitudo et distim- litudo inter linguas maxime vicinas vt patet in a- nifeste. Sed cum hoc fiat secundum Augu. q man- sit illa lingua naturalis integra z perfecta apud fi- lios heber z suos successores: ista fuit lingua cal- daica vt manifeste patet. Ad cuius intelligen- tiam est aduertendum: q sicut lingua gallica et hispana videntur cum italica sive latina: eo qd de- scendunt ab illa. Nam romani cogebat hispanos z gallos: quibus dominabant loqui modo Roma- no: eo etia q Romani habebant plures colonias in hispania z gallis. Et sic galii q hispani loquuntur romanum quasi in quibusda litteris z syllabis. Et sic lingua hispana moderna nil aliud est nisi lingua romana obliquata. Et ideo hispa- ni pio maior parte intelligunt linguam italicam z econtrario: eo quod illa descendit ab illa. Et etia hispani intelligunt linguam gallicam: eo quod am- be descendunt z deriuantur ab italica z latina. Ideo ergo patitur est dicendum de lingua hebraica z sy- ria et arabica. Nam quia omnes descendunt a cal- daica. vt dicit Albuimafar: ideo omnes se intelli- gunt inter se: et omnes intelligunt facilliter lra-

no. vii
habu-
it
lra
he-
braica.

re hebæificatio hodie habet sic interpretatâ z ppi
 ctuatâ immo ipsimet consistens q potuit esse error
 in tali punctuatioe z interpretatione. Et ideo scri
 bunt oino sine punctis illâ legē moysi quâ cum ve
 neratione tenet repolitâ in synagoga eorum quâ
 Thonar appellant. Illa eni thonar est scripta oino
 sine punctis sicut moyses z edras scripsit eam. Et
 hoc faciunt vt ipsi dicunt ne possit miseri aliquid
 error: ppter illa puncta po sita loco vocalium: q pos
 sunt puertere z soni z sententia z significatioe vo
 cabulor. Itē isti Rabini non solū peruertent scri
 pturas modo supra dicto sed etiam confixerunt lib
 rios thalmud in quibus scribuntur multa z falsa
 z digna irrisione z contra torâ veritatē non solum
 sacre scripture: sed etiâ philosphor: z contra oem
 rationem humanam. Et ideo quando iudei negat
 sibi interpretatiōē. lxx. vel hierony. eo q non cō
 uenit cum sua litera dic q mētiuntur: immo ipsi ha
 bent interpretatâ literâ z falso mō p illa puncta de
 ductâ. Sed dic eis q remoueat puncta z reperient
 veritatē. Et verū q iam ignorat ne possit aliquid
 significatioe vocabulor: z etiâ ipsa antiqua vo
 cabula hebæica vt dicti est: immo manēt p oia ceci
 gnari z confusi. A Quāstā ad tertii articu
 lum est aduertendum q tota ecclesia tam greca q
 latina vsq ad tēpora theodosii semper vsa est trāsl
 atione ipsoy. lxx. illa colēbat z venerabatur. Sz
 quia vt dicit hieronymus illa trāslatio venerat in
 tantâ corruptionem ex vicio scriptor: qd vix vnus
 codex cōcordat cū altero. Et ideo in quibusdā ec
 clesijs grecoy legebatur traductio ouigenis: et in
 alijs traductio luciani. Et sic erat magna cōfusio
 in ecclesijs grecoy. Sed maior cōfusio erat in ec
 clesijs latinis propter diuersitatem trāslationū
 latinor. Nam vnusquisq; doctor latinor traduce
 bat vetus testamentum ex greco in latinum. eo qd
 omnes nouerant literas grecas intantum quod
 quot erant ecclesie tot erāt traductiōes apud la
 tinos vt inquit hieronymus. Et ideo paula et eu
 stochium videntes tantam cōfusionem inter eccle
 sias latinas rogabant beatum hieronymū hebæi
 cam z grecarum et latinarum literarum virum
 peritissimū: vt aduidentem talem cōfusionem ve
 tus testamentum immediate ex hebæo interpreta
 retur et verteret in latinum. Et sic rogatu eorum
 trāslulit pentateuchum z iohis z librum iudicij
 z libros regum. Sed rogatu chromach trāslulit li
 brios paralipomenō prout patet in prologo bible
 in qua traductiōe beatus hieronymus tenuit istū
 modum: quia noluit sequi literam tam per iudeos
 punctuata: sed voluit videre trāslationem ipso
 rum. lxx. z ouigenis z omnium alior: z sic elegit
 significatioes z sensus prout sibi melius z ratio
 nabilius visum fuit. Et in quodā non trāslulit ver
 bum ex verbo: sed sententiam ex sensu sicut sepius fe
 cerunt. lxx. vt ipse dicit in epistola ad pammachij
 de optimo genere interpretandi. Unde hierony
 mus non intendebat in tali interpretatione repe
 hendere. lxx. Sed vitia scriptorū et defectus eo
 quod vitio scriptorū et imperitiis et negligentia

No. q
 iterp
 ratio
 fit a
 nobis
 magis
 intelli
 gēda.

illa trāslatio in multis locis erat vitiosa. et que
 dam etiam erant omissa que allegantur in
 scriptura noui testamenti. vt ipsem inquit. L
 Et ideo papa damasus z etiam vniuersalis eccle
 sia Romana bene acceptatâ trāslationem hiero
 nyymi tanq; veram z catholicam. Sed noluit ec
 clesia vt traductio hieronymi nec aliqua alia pre
 ferretur nec anteponeatur interpretationi ipsoy
 lxx. immo voluit vt habeantur tanq; prophete in
 omnibus que interpretati sunt. et in his que addi
 derunt: eo q spiritu sancto pleni locuti sunt vt ait
 Augustinus decimo octauo de ciuitate dei cap
 itulo. xli. z. xliij. Veritatem paulatim consuetudo
 inoleuit in ecclesia: vt vnusquisq; pio maior parte
 scriberet ex exemplaribus hieronymi ad vitandā
 cōfusionem aliarum editionum. Et sic in tantum
 celebrata fuit editio hieronymi: q impeditiō
 aut vix aut paucis bibliothecis latinis reperitur
 traductio ipsoy. lxx. immo per omnes ecclesias
 latinas celebratur traductio hieronymi. De pster
 terio autem fuit maior difficultas. Nam damasus
 papa propter cōfusionem z corruptionē diuerso
 rum exemplarum latinorū rogauit beatum hie
 ronymum vt ex greca editione ipsoy. lxx. traduce
 ret psterium: z sic correctum redderet latinis
 Et sic hoc psterium per hieronymū primo ex gre
 co trāslatum z correctum precepit damasus can
 tari in episcopatu romano. Postea vero q sopho
 nius frequenter disputabat cum iudeis non acce
 ptantibus immo negatibus interpretationem ip
 soy. lxx. ideo rogatu eius beatus hieronymus
 trāduxit psterium de verbo ad verbum ex hebæo
 tam punctuato z interpretato per iudeos thalmu
 distas. Et hanc trāslationem bene acceptat iudei
 eo q conuenit cum litera peruersa z interpretata
 Sed ecclesia latina non puit hanc trāslationē
 veruntamen noluit q cantaretur in ecclesia eo qd
 est aliquantulum suspecta cum sit traducta ex he
 bæo iam interpretato punctuato. z ad determi
 natas significatioes ad librum iudeorū per il
 la puncta ab eis deducta. Et hoc dicitur psterij
 sm hebæicam veritatē non q illa traductio sit
 magis vera q traductio ipsoy. lxx. Sed quia si
 deliter de verbo ad verbum abiq; aliquo addito si
 ue remoto ex hebæo iam punctuato sit facta traductio.
 Et ideo hebæi impulerunt sibi tale nomen:
 scilicet psterium hieronymi secundum hebæicā
 veritatē. Postea vero quia traductio quā primo
 ad rogatum damasi pape fecerat hieronymus ex
 greco in latinum vitio scriptorū non affuita mali
 uoloz emulorū: iterum fuerat corrupta. ideo hie
 ronymus ad instantiam pauli z eustochij psalte
 rium ex greca editioe ipsoy. lxx. vertit in latinū
 qd quidē psterium sic emēdatū z correctū rece
 perūt omnes ecclesie gallicane. Ideo dicit psalte
 rium gallicanū. Et sic omnes ecclesie italie z germa
 nie z hispanie pariter sunt secute. Intātūz oēs
 ecclesie cātāt hodie hoc psterij per hieronymū
 ex interpretatione greca ipsoy. lxx. in latinū trāsl
 atum z emēdatum z correctum. Et supra dicta

patet q beatus hieronymus licet totū residuum
 veteris testamenti fuerit interpretatus ex hebæo
 non punctuato in latinū tamen nullam interpreta
 tionem fecit de psterio: sed solum fecit trāslatio
 nes scilicet duas ex greco interpretato per. lxx. et
 vnā ex hebæo iam interpretato z punctuato vt
 dicit est. P Reperit ergo triplex trāslatio si
 ue triplex psalterium trāslatum per hieronymū
 scilicet psalterium Romanum quod pmo trāslu
 lit ex greco ad rogatum damasi: quod iam nō est in
 vsu. Secūda psalterium quod dicitur hieronymi
 sm hebæicam veritatē immediate ex hebæo in
 latinum trāslatum: quod quidem psalterium li
 cet reperitur in multis bibliothecis antiquis ta
 men in nulla ecclesia legitur propter rationes iam
 dictas. Tertium dicitur psalterium per. lxx. inter
 pretatum ex hebæo in grecum: sed ex greco in lati
 num per hieronymum trāslatum z emēdatum:
 siue correctū: quod quidem psalterium per oēs ec
 clesias latinas cātatur: allegatur z celebratur.
 Et apud omnes tam seculares q ecclesiasticos ha
 betur in vsu. Secundum ergo hāc cōmūnem trāsl
 ationem intendo sequi psalterium ipsius dauid
 in presenti expositione. Et tamen verum q veran
 q trāslationem ante oculos habere intendo. Et
 ideo vbi video aliquam contradictionem aut sa
 cramentū occultationem in litera hieronymi: aut
 concordabo trāslationes ad iudeum aut differē
 tiam assignabo. Sed si fuerit sola differentia in re
 bus absq; contradictione sententie nullum inten
 do facere casum aut mentionem.

Prologi tam prolis cause.

Non ergo quis miretur si anteq; venirem ad ex
 positionem psalmodum ita prolizum pmissi proe
 mium et tractatum: quia hoc visum est mihi neces
 sarium: non solum ad intelligentiā libri psalmo
 rum z aliorum librorū sacri canonis: sed etiaz ad
 percipiendam mentem beati Augustini: z aliorum
 sacrorum doctorū qui in virtute supradictorum
 principiorū nobis sacras scripturas exposuerūt.
 Unde necesse est prudenter z catholicum lectorē
 prescire in quolibet psalmo nō solum auctozē psal
 mi: sed que propositio veteris testamētī in illo psal
 mo proponatur: que conclusio siue quid myste
 rium noui testamētī nobis ex illa propositioe ape
 riantur: in virtute cuius principij talis veritas ex
 quiratur. Et per quam regulat vsu psalmodi expo
 natur. Et quid per nomina significet spiritualiter.
 Et que sacramenta per titulos impotentur et
 quomodo diuerse trāslationes concordantur et

ad iudeum verificentur. Et ne omnia simul ista in
 quolibet psalmo quererentur z iterarentur ad vit
 tandam prolizitatem z fastidium: fuit necesse ex
 singulis in hoc prologo particularem z specialem
 premittere tractatum.

Protestatio auctoris.

Curritamen anteq; deueniā ad expositionē
 huius libri duo intendo cum protestatione premis
 tere. Primum qd non intendo aliquid dicere nec
 asserere quod sit contra determinationem roma
 ne ecclesie nec sacrorum doctorū ab ea approba
 torum: sed omnia mea in hoc opere et dicta et di
 cenda sacrosanctæ romane matrī ecclesie submitto
 cori genda: sub cuius fidei z obedientie viuere et
 mori intendo.

Intentio auctoris.

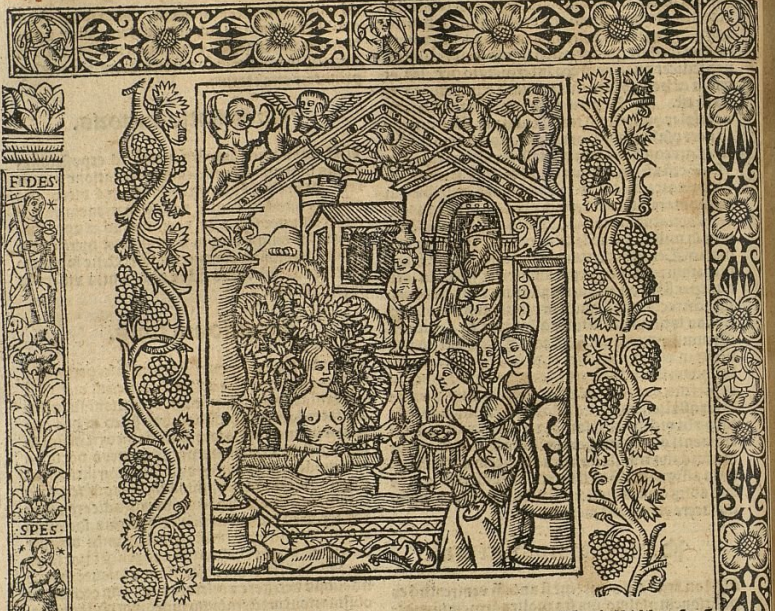
Secundum est q cum ego non suscepim hoc
 opus aggrediendum ad offensionem mei: sed
 ad satisfaciendum deuotioni z petitioni simplici
 sacerdotum z christianorū. Ideo in hoc ope
 re non intendo disputare materias: cum iam sint sa
 tis digeste z exminate per catholicos doctores
 tam modernos q antiquos. Et sic non intēdo ad
 ducere diuersitatem opinionum doctorū scholasti
 corū: ne videar alicui eorum contradicere vel de
 rogare. Sed solum intendo ex doctrina sacrorum
 doctorū antiquorū sm gratianū mihi desuper
 datam veritatē z thesaurum euāgelicū i hoc sacro
 agro libri psalmodum absconsū z latentē in lucē
 fidelibus detegere z referare: z tandem cecitati et
 obstinationi modernorū in deo obstat: z eorū
 maledictis z vanis argumentis respondere z
 satisfacere.

Inuocatio auctoris.

Ergo in nomine sancte trinitatis ad expositio
 nem accedamus.

Finis prologi.

Sequitur expositio psalterij. Per eum qui su
 pia per venerabilem videlicet dominum Jacobū
 de Valentia Christopolitanum episcopum,

FIDES

SPES

CHARITAS

Beatus vir q non abijt in pñlio tm pioꝝ ꝛ i via pctoꝝũ non stetit: ꝛ i ca tbedra pe stitente nõ sedt.

Quē libꝝ hebēt appellāt tñsũ. l. libꝝ ofonũ Sed quāns addiuitiõẽ huiꝝ libri ē aduer tēdũ: qꝛ libꝝ psalmꝝ nõ pōt sufficēter ꝛ ꝑ cise diuidi ꝛ ꝑ tꝛ materias ꝑꝑter iā dēctā i plogo tra. h. c. Et ꝑꝑter q̃tuor: pmo qꝛ psalmi nõ sunt scilicet successiue in eodē tēpoꝛe imo in diuersis tēpoꝛibꝝ ꝑꝑter diuersas cau sas ꝛ occasiones mouētes ipm dō ad cōden dos psalmos: ꝛ sic accidebat sibi ex aduer sitibus aut ꝑꝑteritibꝝ. Scđo qꝛ psalmi nõ sunt ordinati ꝛ collocati in hoc volumine eo ordine quo fuerūt facti. Sed sicut successiue fuerūt reperti vt ait h̃yeronimus i. pologo maioi. Tertio non possunt diuidi ꝑꝑ titulos: eo qꝛ inter psalmos eiusdem tituli inter ponuntur psalmi alioꝝum tituloꝝum. Quarto nõ possunt diuidi ꝑꝑ materiam eo quod quā doꝝ multi psalmi habent eandem materiā Et ideo opꝛ vt vnusquisqꝛ psalmus tāqꝛ diuisus ab altero exponat ꝛ diuidatur ꝑ partes. Sic ergo ad expositionē psalmi p̃mi ac cedamus cui nullus titulus ꝑꝑonitur in he beo. Et sic non apparet actor: huius psalmi. Sed dicit beatus h̃yeronimus s̃m opinio nēz quonũdam hebreoꝝum qđ edras fecit hunc

Arg. l. l. titũ et meum. ff. de adm. ruro. Erno ta bar col. l. l. j. s. ff. de ex ercl.

psalmum tanqꝛ plogum totius libri psalmorum vt induceret oēs fideles ad studij diuine legis. Et beatus augustinꝝ ꝛ origenes ꝛ basilꝝ ꝛ cassio domus dicit qꝛ dauid fecit hunc psalmꝝ cũ oibus alijs. vnde dicit basilꝝus in omelia p̃mi. versus huiꝝ psalmi qꝛ dauid siue hebras qui collegit oēs psalmos in hoc volumine exeposuit istũ psalmum in principio huius libri tanqꝛ dauit: ꝛ p̃miũ oibꝝ obseruandis diuinam legem. vt iducet oēs ad amoiē sapiētie diuine legis. quemadmodum i hoc volumine cōtinetur. eo qꝛ in h̃ psalmo explicat ꝛ ꝑꝑmittit vera felicitas et beatitudo cōtemplatoꝝũ diuine legis ꝛ obseruatoꝝũ. Itē ipsemet h̃yeronimꝝ in epistola ad paulinũ de oibꝝ libꝝ sacre scripture at tribuit hunc psalmũ ipsi dauid cũ dicit in descriptiõẽ viri iusti. Cũ dauid cũ arbori vite qđ est in paradiso coparet: hoc intulit in lege dñi voluntas eius. et in lege dñi meditabit die ac nocte. Et quo patet qꝛ dō fecit hunc psalmũ. Nec valet eua sio quonũdam dicentꝝ qꝛ licet dauid nõ fecerit oēs psalmos: tñ totus liber psalmorum deno minatur dauid tāqꝛ a maiori parte. Sed hec re sponsio videt fruola. Nam h̃yeronimus in maio ri plogo psalmꝝ d̃ mēte doctoꝝũ hebreoꝝ dicit qꝛ dauid non fecit nisi nouē psalmos. ergo s̃m illum modũ loquendi: dauid minime parte fecit Et sic totus liber non denoiaret ab eo. Et quo patet qꝛ h̃yero. tñ solũ loquitꝛ est s̃m opinio nēz magistri. sui barrabam ꝛ quonũdam alioꝝ hebreoꝝ. illius tēpo ris. Sed postea h̃yero. locutus est s̃m veritates cũ diuersis ep̃s ꝛ tractatibꝝ: oēs psalmos diuisim allegat ꝑꝑ ipso dauid vt patebit. Et dicit ergo aug. ꝛ basilꝝ patet qꝛ dauid fecit hunc psalmꝝ in quo ꝑꝑmittit vera beatitudo cōtemplatoꝝũ: et obseruatoꝝũ legis. Ad cuius euidentia ē vt terius norādũ qꝛ oēs sapiētes in hoc cōueniũt qꝛ vera beatitudo est finis oim actuum humanorum vt ꝑꝑ. j. ethicoꝝum. ꝛ qꝛ est bonũ per se sufficiens de lectans habentē. ꝛ ꝑꝑ oēs qꝛ est status oim bonorum aggregatiõẽ perfectus. quo adepto nihil est amplius qđ desiderari queat vt cōcludit boe tñ. de consolatiõẽ. Sed de isto statu pfecto ꝛ bea titudine in q̃ consistat: sapiētes diuersimode loquũ tur qđ ad modũ. licet qđ ad obiectum oēs cōueniãt in deũ. Nā ꝑꝑ ipatetici dicunt qꝛ cōsistit in specu latione summi intelligibilis ꝛ ceterarũ substantiarũ beati: separatariꝝ vt ꝑꝑ. x. ethicoꝝ. ꝛ. xij. methaphisice tado Sed autēna ꝛ algazeldicunt. it. meta. qꝛ vltima cōsu: beatitudo ꝛ perfectio anime rōnalis est vt fiat spe rat o: pinio Et sic recipit formas oim intelligibilium vñ qđ iungat p̃mo intelligibilis quod est deus ꝛ fiat vñ cum eo. ꝛ tunc est in vltima pfectione ꝛ beatitudi ce: qꝛ tñc p̃mꝝ intellectus lucet in eo. Sed in ver tate h̃ hoc fit bene dicit: tñ nõ explicat totam ef sentia beatitudinis hominis. Nā intelligētia nõ solũ beatificatur in apprehensione ꝛ cōtemplatiõẽ summi intelligibilis: sed in quatuor mouet ꝑꝑter ipsum amari ꝛ desiderari: vt ꝑꝑ. xij. meta. Et sic beatitudo ꝑꝑ cōsistit in cōtemplatiõẽ ꝛ conten

tatione ꝛ delectatiõẽ explet totum desiderũ hu manum ꝛ appetitũ. ergo nõ solũ ꝑꝑtinet ad app hensionem intus. Sed vltimate cōpletur ꝑꝑfici tur per voluntatē ꝛ amoiē: nec sufficit qꝛ aia iuga tur p̃mo intelligibilis per intellectũ: sed necesse ē vt amoiē inhereat sibi per voluntatem. ad hoc qꝛ appetitus ꝛ desiderius nisi finiat ꝛ s̃stat ꝛ expleat. Nā licet deo in quatuor ens p̃miũ ꝛ p̃ia veritas sit p̃mum ꝛ summa intelligibilis: tñ in quatuor est sum mum ꝛ sufficiens per se bonum. est summum appe tibile amabile: ꝛ vt sic fatiat appetitũ. Et sic feli citat ꝛ beatificat homines ꝛ angelos ꝛ est cōfruen dum. ideo ait augustinꝝ p̃mo de doctrina xp̃iana qꝛ frui est amoiē inhereere alicui ꝑꝑter se. Et sic fo lis diuini personis est fructũ que nos beatos fa ciunt in quatuor in eis est vna summa bonitas et tñ fruiuntur cognitis quibus voluntas delectata con quiescit. Et quo patet qꝛ tria funt de rōne bea titudinis. pmo cognitio summi boni. ꝛ sic ait xp̃s Joh. xvij. hec est vita eterna: vt cognoscant re solũ deũ verum ꝛ que misit iscum xp̃m. Scđo fruitiõ ꝛ possessio illius summi boni cognitio et apprehen sio: hoc per inhesionē voluntatis. Tertio delectatiõ ꝛ quies ꝛ p̃tatio in illo summo bono posse fo. Et in hoc cōsistit essentialit beatitudo. Et sic nullũ aliud essentialē pōt sibi addi nec desiderari h̃ aliquid accidentale possit addi ꝛ appeti. vt s̃ra pa tebit. Et his patet qꝛ in hacvita nemo pōt esse bea tus in re. sed solum in spe: in quatuor per bona opa qđ hic facit expectat p̃miũ beatitudinis. Sed de modo inherendi ꝛ acq̃ndi h̃c beatitudinē: m do ac q̃redi cerdotes aut gentiliũ dicebãt. qꝛ nemo poterat ꝑ uenire ad illã beatitudinē: nisi per cultũ plurimũ deoꝝ: ꝛ sic fingent cōpures supstitiões ꝛ itē nēca dos ꝛ falsas doctrinas ad decipiendos ꝛ attrahē dos ꝑꝑos ad cultũ plurimũ deoꝝ: vt ostēdit eusebi us in quinqꝛ primis libꝝ de p̃paratiõẽ euāgē lica. Et lactantiꝝ in libꝝ diuinarum institutionũ Et aug. in p̃miis decem libꝝ de ciuitate dei. Sꝛ sola ciuitas ꝛ populus dei diuino nutu et sp̃itico in structus a principio dicit: qꝛ via acq̃rendi: ꝑ dictam beatitudinē non est nisi studium ꝛ obserua tia diuine legis. Et ratio est: nam sicut ꝑctri ꝑ qđ datur pena ꝛ miseria eterna nihil aliud est nisi p̃e uaricatio diuino ꝑceptoꝝ ꝛ omne dicitũ vel sc̃m h̃ illud qđ lex ꝑhibet vt inquit aug. ꝛ ambro. ergo meriti quod acquirũ beatitudo nihil aliud est nisi cōtemplatiõ ꝛ obseruatiõ diuine legis. Et qꝛ totus hoc fuit reuelatũ in sp̃i ipsi dauid: id fecit hunc psalmum. ꝛ c̃viii. id hebras ꝑꝑosuit ipsum tanqꝛ dauit in principio libꝝ psalmꝝ: vt supra dicitũ est qꝛ basilꝝ. Et Ad cuiꝝ maiorē euidentiam est tertio Aug. notādũ s̃m Aug. lib. p̃sentioni qꝛ deus creauit ho minē: vt ipsum cognosceret. ꝛ cognoscedo amaret ꝛ amado frueret ꝛ sic beatificaret itali fruitor Sed voluit deus qꝛ hō nõ arangeret talē beatitu dinē ꝛ p̃miũ nisi pius operando mereret. Et id in paradiso terrestri dedit sibi legem in principio

Frui s̃qđē

Tria sunt d̃ rōne beati tudinis.

de modo ac q̃redi cerdotes aut gentiliũ dicebãt. qꝛ nemo poterat ꝑ uenire ad illã beatitudinē: nisi per cultũ plurimũ deoꝝ: ꝛ sic fingent cōpures supstitiões ꝛ itē nēca dos ꝛ falsas doctrinas ad decipiendos ꝛ attrahē dos ꝑꝑos ad cultũ plurimũ deoꝝ: vt ostēdit eusebi us in quinqꝛ primis libꝝ de p̃paratiõẽ euāgē lica. Et lactantiꝝ in libꝝ diuinarum institutionũ

Simone et leui dicitur...

Scribe et pharisei fuerunt...

Et sic dicitur in psalmo... Sed et ceteris inter viros literatos accidit...

bus. Sed et ceteris inter viros literatos accidit... Unde primo surrexit facta faduocem...

Omne quid multiplicati sunt q tribulati me: multi in surgunt aduerlum me.

De co spiratione abaloni in dauid

das cantandi. aut instrumentum. aut tempus et locus in quo cantabatur... Unde primo surrexit facta faduocem...

ctione raptus a sensib' factus in certis domuit. Sed postea recuperatus viribus a tali deiectione...

Lau. la materia...

Lafou. malis

Scribi. h. i. v. q. h. i. b. i. c. e. d. o. p. e. d. i. s. t. i. c. t. i. o. n. u. m.

D. Jacobi de Valentia

loquedi. Sed inter ceteros ipse vobis hanc extraneum...

Filius hominum vobis quo grati cor de: ut quid diligitis vanitatem et q...

alias gnes th. q. i. c. ois etas z ii. q. ii. p. cti nis.

Hec est scda ps in qua rps increpat z exhortat suos persecutores...

Secundo te quoniam mirificauit dominus sanctum suum: dominus exandiet mecum clamauero ad eum.

Scitote z volo qd scias qm dnis pater mirificauit z mirificauit...

Ephe liti. de se. di. i. c. to iuras.

Grascentini z nolite peccare que dicitis in cordibus vestris...

Christopolitani Episcopi Expositio.

citis in cordibus vestris: et in cubilibus vestris cōpungimini.

Grascentini. i. lz ad homin trascentini. noli agnoscere. i. ram z malum...

Sacrificate sacrificia iustitie et sperate in domino: multi dicentis offendit nobis bona.

Signatum est super nos lumen: vultus tui domine dedisti leticiam in cordem eo.

Sacrificate sacrificia iustitie. scz eucharistiam in q sacrificat...

Arg. vi. q. vi. ca. De co se. de. di. i. c. to iuras.

Duplici men fignat de fup p aias

Lum inuocarem.

Interrogatione z questione. Ad cuius euidetiam est notadi q...

Psalmi. liij.

So. xxxvi.

Na si nulli boni tremueratum z nullum malus impunitum...

lumē dī vū pū ad nos p uenit.

tudei solum quere bāt tē poia fia.

et perpetuam vitam felicitatem in corde meo.

A fructu frumeti vini et olei sat multiplicati sunt.

Et haec ipsi iudei et omnes mandati multiplicati sunt...

In pace in idipsum dormiam et requiescam.

Quoniam tu domine singulariter in spe constituisti me.

Et ego dormiam simul et requiescam in pace...

Nota. Et ideo littera Hieronymi habet sic i pace dormiam simul...

Dura ratio temporalis et eterna dicitur.

Et ideo deus qui est in eternitate omnia bona...

Ad cuius intelligentiam est notandum...

Et licet tota ecclesia de vni corp' mystici organizati...

Et licet tota ecclesia de vni corp' mystici organizati...

Et licet tota ecclesia de vni corp' mystici organizati...

Et licet tota ecclesia de vni corp' mystici organizati...

Et licet tota ecclesia de vni corp' mystici organizati...

Et inuocarem. Et inuocarem. Et inuocarem.

Et inuocarem. Et inuocarem. Et inuocarem.

Et inuocarem. Et inuocarem. Et inuocarem.

Et inuocarem. Et inuocarem. Et inuocarem.

Et inuocarem. Et inuocarem. Et inuocarem.

Et inuocarem. Et inuocarem. Et inuocarem.

Et inuocarem. Et inuocarem. Et inuocarem.

Et inuocarem. Et inuocarem. Et inuocarem.

Et inuocarem. Et inuocarem. Et inuocarem.

Et inuocarem. Et inuocarem. Et inuocarem.

Inter parit malorum.

Nota

Quid dicitur

Ter ho

Ter ho

Ter ho

Ter ho

Ter ho

Ter ho

Ter ho

Ter ho

Ter ho